

A Magyar Örökség Díjas Roska-család laudációja

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy Roska Tamás tanítványaként én mondhatom el a laudációt Magyar Tudományos Akadémia dísztermében. A felkérést eredetileg Bokor József kapta, de Ő akadályoztatása miatt nem tudott eljönni.

Roska Tamás 1940-ben született Budapesten. Édesapja, Dr. Roska Lajos tudós sebészorvos családszerető segítőkész, közvetlen ember volt. Tamás szigorú, de szeretetteljes édesanyjától – Éva Asszonytól - kapta hitét, tartását, és az életre szóló intelmet: „A tehetség kötelez”.

Tamás villamosmérnöki diplomáját a Budapesti Műszaki Egyetemen kapta. Évfolyamtársai és tanárai, mint kivételes adottságokkal megáldott céltudatos diákra emlékeznek, akit minden érdekelt, ami intellektuálisan szép. Pályafutását a Műszeripari Kutató Intézetben kezdte, majd a Távközlési Kutató Intézetben folytatta Csurgay Árpád kutató csoportjában, ahol Csurgay Árpáddal életre szóló barátságot kötött. Ez a csoport 1982-ben a Magyar Tudományos Akadémia Számítástechnikai és Automatizálási Kutató Intézetébe – a SZTAKI-ba- költözött.

A 80-as években Tamás figyelme az élővilág informatikai rendszerei felé fordult. Mit tanulhat a számítógépek tervezője az élő rendszerektől? Mit üzen az idegtudomány és az agykutatás a tervezőmérnöknek? Hámori József ismeretterjesztő könyve a – Nem tudja a jobb kéz, mit csinál a bal - adta az ötletet, hogy talán gondolkodásunkban is hol analóg – vagyis elemző, hol logikai, hol vegyes, azaz „ana-logikai” lépésekkel haladunk előre. Roska Tamás megkísérelt mérnökként reflektálni e kérdésekre. Lehet-e olyan gépet építeni, amelyik analogikai módon működik?

Az analogikai mikroprocesszor, és az ezt megvalósító látó chipek ebből a gondolatkörből nőttek ki. Ezek voltak az akkori évek leggyorsabb képfeldolgozó számítógépei, amelyek némely területen még ma is világsúcs tartók.

Én is ezekben az években kerültem Tamás tanítványaként az ekkor már általa vezetett kutató laboratóriumba a SZTAKI-ba. Tamásból a mély szakmai tudás és tapasztalat mellett folyamatosan szeretet és biztatás áradt. Egy-egy beszélgetés végén tanítványai úgy jöttek ki a szobájából, hogy azt érezték, a „marsall bot a zsebükben van”. Ad Astra, ahogy mondta, dolgozzunk keményen, felső határ a csillagos ég. Fialább munkatársait, kollégáit “az idősebb jogán” mondott véleményével segítette és mutatott új utakat.

Tamás fantasztikus képessége volt a kapcsolat teremtés. Hatalmas műveltségének, emberismeretének, pozitív kisugárzásának és őszinte kíváncsiságának köszönhetően, pár mondat után meg tudta találni azt a témát, amely mindkettőjüket izgatta.

A már világszerte elismert tudós nem vállalt tartós állást külföldön. A megtisztelő meghívásokra szerény válasza ez volt: „A tudománynak nincs hazája, de a tudósnak van”, és mindvégig itthon maradt.

Nemcsak itthon maradt, de egyike lett a fiatal tehetségeket felkaroló, „helyzetbe hozó” hazai mentoroknak. Az 1990-es évek elején doktori iskolát szervezett a SzTAKI-ban, majd a Veszprémi Egyetemen megszervezte a műszaki informatikai kart. Tamás iskolateremtő munkájának mégis legszebb eredménye a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Információs Technológiai és Bionika Karának megalkotása és odaadó gondozása. Itt egy olyan kivételes szellemiségű és szerveztű intézmény jött létre, amelyhez a kiemelkedő minőségű oktatói kar megnyerése Tamás személyes hatása nélkül nem lett volna lehetséges. Tamás elképzelése alapján a diákok az informatika mellett megtanulják a neurobiológiának azokat a részeit, amelyek párhuzamot mutatnak a számítógép felépítésével, működésével. Ez az új megközelítés nemcsak új számítógépek felfedezéséhez vezet, hanem segíti megérteni az emberi gondolkodást is. Ugyanakkor ez a kar nemcsak Tamás szellemi öröksége, hanem Tamás emberközpontú, szeretetre épülő szellemének is a tükröje. Ma is, akárhányszor belépek a kar épületébe a VIII. kerület nem mindig szívderítő atmoszférájából, még mindig meglep, hogy a béke szigetén találok magamat, egymást segítő mosolygós diákok és oktatók között.

Tamás családjában a művészet, a tudomány és az emberség a legfőbb érték. Felesége Esztó Zsuzsa zongoraművésznő, több azóta híressé vált zongorista tanára, mentora.

Fia Roska Botond a Semmelweis Egyetem orvosi karának elvégzése után Berkeley-n majd a Harvardon képezte magát tovább. Innen került 2005-ben Bázélbe, ahol azóta Ő vezeti a Friedrich Micheli Intézet Biomedikai Kutatóközpontját. Míg Roska Tamást mérnöki oldalról izgatta a szem, és próbált minél jobb látó chipet készíteni, addig Roska Botond orvosi oldalról tekint rá, és azon dolgozik, hogy egyes szembetegségek okozta vaktságot gyógyítani lehessen. Kutatási eredményeiért mind itthon, mind külföldön a legrangosabb elismeréseket kapja.

Botond így nyilatkozott a családról: „A legfontosabb egy olyan családban felnőni, ahol az egyik legnagyobb érték az új dolgok megismerése. Ez mindennél fontosabb. Fontos, hogy mindig

valami egészen újat találjon az ember. Ennek az újnak a felfedezése örömet okoz, és ez az öröm igazi érték. Azt hiszem, hogy ez az az értékrendszer, amiből talán a legtöbbet tanultam. És ezt a családomnak köszönhetem.”

Péter a legnagyobb fiuk, teológiából avatták doktorrá, *Zsuzsi* lányuk zeneakadémista volt.

Csurgay Árpádtól idéznék a laudáció végén: “Vallotta, hogy a természettudomány, a művészetek és a hit *igazságai* együtt visznek közelebb ahhoz, hogy az “*ember világát*” megértsük.”

Dr. Bokor József